

אם החיילים המצריים הפכו את דיון לשרהבטחון, הרי העתונות הבינלאומית הפכה אותו לגיבור עולמי. עם כניסתו של דיון לתפקידו, החלה אורגיה של פירסומת עולמית, כמעט ללא תקדים. ערב המלחמה, בימי המלחמה ולמחרת המלחמה, סיפחה העתונות פולחן גיבורים, שעבר כל גבול ומידה. ביום אחד הוא הופיע על שער תריסר שבועונים ברחבי העולם. החל בעתוני-קייטש, שתיארוהו כגיימס בונג, וכלה בעתוני-ניס רציניים, שתיארוהו כמצביא גאוני וכמדינאי גדול, שהצטרפו כולם לפולחן זה. גדולי הפרשנים בעולם שחו את דבריו בצמא, עתונאיות מזדקנות רטטו מרוב התרגשות כשחייך לעברן, אנשי הטלביזיה התחלקו איש על רגלי רעהו בנסותם לצלמו.

עתוני העולם סיפרו כי הוא לבדו החליט את כל ההחלטות, הוא לבדו תיכנן את כל התוכנית, יות, הוא לבדו ניצח על כף הקרבות.

ממשלת ישראל היתה לצידו, מועצת זקנים אומריהן. מטכ"ל צה"ל הפך גוף של עוזרים אישיים. הצבא כולו נראה ככבוה מכונית, המתנעת על פי הברקותיו של הגאון.

האורגיה של מארילין מונרו

מפע זה יצר אויבים רבים לדיון. הם האמינו כי הדיינארה הבינלאומית אורגנה כולה על-ידי דיון עצמו. בכך יש הגזמה רבה.

אמנם, דיון חדור תאחז-פירסומת, אולי יותר מכל אדם בישראל, והוא גאון של יחסי-ציבור. כדברי בתו, שהיא אמנית-פירסומת בוכית עצמה: "הוא רגיש יותר למה שהאנשים אומרים וכותבים עליו, משהיה רוצה להודות. הוא דואג להופעה נאה בצילומים, גאה על המחמאות...". בצורה גסה יותר, אמר זאת אדם המכירו מקרוב: "כששמו אינו מופיע שדושה ימים רצופים בעתון, הוא חולה".

הדבר הראשון שעשה בהיכנסו לתפקיד שרהבטחון היה לצרף איש-יחסי-ציבור ללשכתו. בעצם ימי הקרבות הוא עבר ברחבי השטחים הכבושים כמו כוכב-שביט, כשהוא גורר אחריו נוב של עתונאים וצלמים, שהנציחוהו ליד האתרים הכבושים. כל אלפי התצלומים האלה מבויימים היטב, וניכר כי דיון חשב היטב על זוויות-הצילום ועל הופעתו. כובע-הפלדה המדים — הכל נבחרו בקפידה. אולם כל זה אינו מסביר את הצלחת הפולחן העולמי. יותר מכפי שהעגל רצה לינוק, רצתה הפרה להניק. עתוני ישראל והעולם היו זקרי קים לדיון לא פחות מכפי שהיה זקוק להם.

דיון (ליד אשכול) מדבר עם אלוף דדו

כי פולחן דיון התקשר עם אחד הצרכים היסודיים ביותר של עולם העתונות. העתונות המודרנית מבוססת על העקרון שהאדם מעניין יותר מן העניין. הקורא האפור יכול להזדהות עם אדם, לא עם דבר. הוא זקוק לגיבור. אותו עקרון גרם, בעולם הסרטים, לשיטת הכוכבים. בעזרת מכונית-פירסומת אדירה הופכת הברת-הקולנוע, שחנן או שחקנית — שהם, לרוב, אנשים בינוניים למדי — לדמות על-אנושית. אחרי שהקהל מתחיל להזדהות עימה, לקרוא כל מילה על אהבותיה, מאכליה ומלבושיה — הוא קונה כרטיסים לכל סרט שבה היא מופיעה. העתוננים זקוקים לגיבור — מפני שהגיבור מוכר את העתון. אחרי שהקהל למד להכיר את פניו, הופכת כל כותרת עליו לאמצעי-מכירה.

זאחרי שניצח הפולחן, יש לו דינאמיות משלו, הגורף עימו גם את העתונאים הרציניים והסנני ביים ביותר.

משה דיון היה אובייקט אידיאלי לפולחן כזה, לא פחות ממארילין מונרו. הגיבור שתום-העין, יורשו של נלטון,

נחרת בזכרון מבט ראשון. קל להכירו בכל קאריקטורה, לזהותו בכל תצלום. הוא מצוייד בבית פוטוגני ובמשפחה ססגונית, שכל אחד מבניה הוא נושא-פירסום מצויין בפני עצמו. שועל-המידבר המזהיר, אביה-משפחה לדוגמה, הנפול-יון של המיזרח התיכון, מבר עתוננים במיליוניהם. איש צנוע כמו רבין, ללא סימני-היכר בולטים, התאים לכך. עלילת המלחמה, ששינתה את המציאות באופן כה דראמטי תוך זמן קצר, סיפקה דלק לאורגיה הפירסומאית.

האם הוא השפיע ?

אחרי שהתנדף עשן הפירסומת העולמית, יחד עם עשן הטאנקים הבורעים כטיני, נשארה השאלה הגדולה: מה היתה תרומתו האמיתית של דיון למרחי-מת ששת-הימים ?

קיימות שתי גיסות שונות, סותרות לחלוטין. גירסה א' היא זו של העתונות העולמית, ושל חסידיו דיון בישראל: דיון עשה את הכל. כמו קיסר, הוא בא, ראה וניצח.

גירסה ב' היא זו של יריבי דיון בשלטון, ובראשם אשכול ואלון. לפיה, לא עשה דיון דבר. הוא רק הרים את המוראל. על פתיחת המלחמה החליטה הממשלה, למעשה, עוד לפני כניסת דיון לתפקיד. את הציור לצבא סיפק שרהבטחון הקודם, אשכול. התוכנית הוכנו על-ידי המטכ"ל, בניצוחו

בדרום השפיע דיון, איפוא, לא במעט. לא כן בחזית הירדנית, אותה הוא מכיר פחות. שם גילה דיון הססנות קיצונית. אילו נתקבלה דעתו, יתכן כי העיר העתיקה לא היתה נכבשת כלל לפני הפסקת-האש. דיון רצה להסתפק בכיתורה.

רק לחצם העקשני של מנחם בגין ויגאל אלון הביאו לכיבושה בעוד מועד, בהתקפת-מצח יקרה.

עוד יותר שנוי במחלוקת חלקו של דיון בחזית הצפונית. בניגוד לדעת הממשלה, עיכב כאן את הפעולה במשך 48 שעות — אם מתוך חשש מפני התערבות רוסית, אם מתוך רצון להקדיש להתקפה קשה זו כוחות נוספים, שהיה צורך להעבירם מחזיתות אחרות.

רק ביום ו', ה-9 ביוני, בשעה 7 בבוקר, נתן דיון את הפקודה להתקוף. הוא עשה זאת, בצורה בלתי-מקובלת, בשיחה טלפונית ישירה עם אלוף-הפיקוד, דודו אלעזר. לר-מטכ"ל ולראש-הממשלה הודיע על כך רק לאחר מכן.

לולא היסופו של דיון, יתכן כי צה"ל היה כובש את דמשק לפני הפסקת-האש. לולא היסופים דומים, יתכן שצה"ל היה עובר גם את תעלת-סואץ ומחזיק בשתי גדותיה. מאזן זה הוא, בעיקרו, לטובת דיון.

בימי המלחמה היה שריבטחון טוב. אולם הוא היה רחוק מאד מלהיות מנצח בלעדי, או אפילו מנצח עיקרי.

הדיינארה

מדוע, אם כן, סבל דיון את הפירסומת הרועשת סביבו, שהפקיעה לזכותו את הישגיהם ותהילתם של אחרים, פולי-טיקאים ואלופים? מדוע לא דאג להעמיד את הדברים על דיוקם, בצורה הוגנת?

לכאורה היה כדאי לו לעשות זאת, כדי לר-כוש לבבות ולמנוע טינה. אולם כאן התנקמו בדיון תכונות אופיו — האגוצנטריות הקיצונית שליו, זילזולו בזולת, בדירותו ושאיפתו לעמד לבדו במרכז.

כמס-הפירסומת היה המשך ישיר לכפר שכתב שנתיים לפני כן, על יומן טיני, ובו הפקיע לעצמו את כל ההישגים, חילק לשאר המפקדים הערות-ביקורת עוקצניות ביד רחבה. הספר עורר בין מעריציו הנאמנים ביותר תרועמות, ששככה רק בקושי ערב מלחמת ששת-הימים.

שלטון — או למידבר

אשר נכנסה לתוקפה הפסקת-האש, היה דיון גיבור לאומי ובינלאומי. הכל יזיה אותו עם הנצחון, שהנחיל לישראל אימפריה חדשה — ממבואות דמשק ועד תעלת-סואץ.

הוא השיג את מבוקשו. הוא עמד "במרכז העניינים". כשרי-הבטחון היה שליטי-יחיד על כל השטחים הכבושים, שהיו גדולים בהרבה ממדינת-ישראל עצמה.

אך הוא לא הגיע אל יעדו: ראשות-הממשלה. אילו נערכו באותו יום בחירות, יתכן שהיה מגיע לכך. אולם כבר כעבור חודש הראה מישאל של דעת-הקהל, שפורסם דחקא בהארץ (שהפך מעין בטאון של דיון, כי בעוד שארבעה מכל חמישה ישראלים רוצים בו כשרי-בטחונם, הרי רק אחד מבין כל חמישה רוצה בו כראש-ממשלתו. בשוך הסכנה, שככה גם הכמיהה למנהיג-יחיד, האמונה באדם עליון וכד-יכול.

בתום תשכ"ז עדיין היו לדיון סיכויים רבים להגיע לשלטון. אך סיכויו הליכשל במשימה זו לא היו פחותים. כמנהיג של רפ"ח, היו סיכויו אפסיים. לכן רצה דיון לחזור למפא"י — המפלגה הממנה את ראש-הממשלה. הוא נדחף אל מרכז ההכרעות מימין, כשם האלון נדחף משמאל. אך גם שיבתו של דיון למפא"י-רבתי אינה מבטיחה לו את השלטון. עלול להיתוצר מצב בו ינטרלו דיון ואלון איש את רעהו. ישאירו את השלטון בידי אנשי-הביניים, מסוגם של אשכול, פינחס ספיר ואבא אבן.

כי כאשר יצטרך להיאבק על השלטון במי-שור של קנזיות מפלגתיות, במישחק של קבר-צות-ליחך, יהיה דיון אויבו העיקרי של עצמו. איי-סבלנותו, זילזולו בעסקנים, איי-יכולותו לשבת בישיבות — כל אלה יקשו עליו לגבש רוב.

במפלגה, כמו בכנסת, שולטת הבינוניות האפורה. האינט-רסים חשובים שם יותר ממחויבות-הכפיים.

בסוף תשכ"ז, כמו בראשיתה, היה דיון איש בודד — מנהיג ללא מתנה מוגדר, ללא מצע, ללא צוות נאמנים. הוא עמד על פרשת-דרכים. דרך אחת יכולה להובילו אל השלטון העליון, שיהפוך בידיו בהכרח לשלטון-יחיד. דרך שניה יכנה להחזירו כלעומת שבא — אל המידבר, אל שולי הכמה.

החלטה בדרום, היסוס בצפון

לא היתה לדיון השפעה על תוכניות חיל-האוויר. אין הוא מצוי בשטח זה. מיבצע זה הוכן במשך שנים מראש על-ידי גיסו של דיון, עזר ויצמן, והושלמו על-ידי האיש אשר עזר ויצמן בחר בו אישית והתעקש למנותו כיוורשו — מרכזי הוד.

אין ספק כי מיבצע אווירי זה הכריע את המלחמה, ושוייצמן הוא אחד המנצחים הי-עיקריים.

לעומת זאת, היתה לדיון השפעה ניכרת על המיבצע בחזית המוכרת לו — חזית סיני. שבועיים לפני מינויו כבר הסתובב, לפי בקשת לוי אשכול, במוצבי-הפיקוד של האוגדות בדרום, עבר על תוכניות ולמד את הסרטים. כאשר קיבל לידיו את תפקיד שרהבטחון, ברגע האחרון, הוא הכניס כמה שינויים חשובים בתוכניות אלה. הוא הדגיש את העקרון שהמטרה העיקרית אינה כיבוש שטחים, אלא השמדת הצבא המצרי.

הוא הכניס לקרב, מן הרגע הראשון, את האוגדה השלישית (של אברהם יופה), שנועדה קודם לכן להישאר בעתודה, וכך גביר את המחץ.

הוא אישר את בקשתו הנועזת של אריק שרון להנחית צנחנים במסוקים באום-כתף, בניגוד לחששותיהם של אחרים. גם החלטה זו הצדיקה את עצמה.